

The Dutch Mandarin

Marco Huysmans

Op 20 april werd in Shanghai de conferentie *The Dutch Mandarin: Robert van Gulik's Place in Contemporary Chinese Culture* gehouden. De conferentie werd georganiseerd door het comité *Robert van Gulik NOW!* in samenwerking met Shanghai Normal University.

In de vorige nieuwsbrief kon u al de integrale tekst inclusief slides van de presentatie lezen die ik daar mocht houden. In deze nieuwsbrief vindt u een selectief verslag van de rest van de conferentie. Wie geïnteresseerd is in het complete verhaal in de vorm van de syllabus (waarin alle papers zijn opgenomen) en andere documenten die met de conferentie en de omliggende activiteiten te maken hebben, verwijst ik graag naar de website.

Strak

Er werd tijdens de conferentie een interessante indeling gehanteerd. Er waren drie sessies met elk drie sprekers die precies een kwartier kregen (en daar hield voorzitter Wilt Idema strikt de hand aan) om hun verhaal te presenteren. Daarna was er drie kwartier de gelegenheid om vragen te stellen en te discussiëren.

Persoonlijk vond ik dat een prettig format. Het dwingt je als spreker om je grondig te bezinnen op de inhoud van je presentatie, want een kwartier is erg weinig als je praat over iets dat je na aan het hart ligt. Het feit dat niet alle sprekers die dwang even nadrukkelijk gevoeld bleken te hebben, doet niets af aan de fundamentele juistheid van de keuze voor dit strakke schema.

Cultural Translation

De eerste sessie was getiteld *Robert van Gulik and Chinese Culture*. Ik wil twee van de drie presentaties voor het voetlicht brengen, om te beginnen die van prof. Zhang van de Tsing-Hua-universiteit van Beijing. Zij sprak over het thema *Cultural Translation*. Daarmee wordt bedoeld dat een vertaler soms voor de moeilijke keuze gesteld wordt om óf letterlijk te vertalen (waarbij de diepere betekenis van de tekst in het gedrang kan komen) óf vrij te vertalen (waarbij het gevaar dreigt van een te grote, mogelijk subjectieve inbreng van de vertaler zelf).

Het bekendste voorbeeld komt van Robert van Gulik zelf. In zijn *The Lore of the Chinese Lute* legt hij omstandig uit waarom hij ervoor gekozen heeft om het Chinese 古琴 (*guqin*, ook wel kortweg *qin*) te vertalen met *luit*:

In selecting for Oriental musical instruments equivalents in a Western language one must choose between those which would suggest the outer form, and others of closer cultural reference. In the former respect 'cither' would seem most appropriate for the CH'IN, but because of the unique position it occupies in Chinese culture the author has preferred to follow the latter way, adopting the word which since olden times in the West has been associated with all that is artistic and refined, and sung by poets.

Daarom gebruikt hij het woord *luit* terwijl het instrument qua verschijningsvorm eigenlijk een citer is.

法官狄

RECHTERTIE.NL

© 2013

V.l.n.r.: uw verslaggever, Mei-Yen Lee, Wilt Idema (voorzitter), Pauline van Gulik, Peter Potman (Consul-Generaal), Mao Xuncheng (deputy principal), Christopher Dalton, Shi Ye, Zhang Ping, Guo Jie, Chen Jue

Prof. Zhang besprak in haar presentatie de strategieën die Robert van Gulik gevolgd heeft bij de vertaling van de *Wu Ze-tian si da qi-an* die hij publiceerde onder de titel *Dee Goong An*. Dat waren er nogal wat, en sommige tamelijk ingrijpend bovendien: in-korting, annotering, revisie, en parafrasering. Haar aarzelende conclusie is dat Van Gulik in zekere zin het werk “herschreven” heeft.

Ik vond haar presentatie intrigerend, en het was jammer dat ik sommige voorbeelden die ze aanhaalde niet geheel op waarde kon schatten omdat ze naast het Chinese origineel alleen de vrije vertaling gaf en niet de letterlijke, blijkbaar in de veronderstelling dat alle aanwezigen vloeiend klassiek Chinees kunnen lezen en een letterlijke vertaling dus overbodig is.

Hopelijk wordt dit onderzoek naar Van Guliks manier van vertalen ook een keer uitgebreid naar de enige Chinese vertaling die hijzelf van een Rechter Tie-roman heeft gemaakt, de in 1953 in Singapore verschenen Chinese vertaling van *The Chinese Maze Murders*.

The Gibbon in China

Professor Shi Ye, alias Sunny, presenteerde haar onderzoek naar het laatste wetenschappelijke werk van Robert van Gulik, het werk dat voor hem echt een *Labour of Love* was en dat hij letterlijk op zijn sterfbed voltooide: *The Gibbon in China*. Voor de complete inhoud van haar presentatie verwijs ik u graag naar de syllabus. Ik volsta hier met haar evaluatie van het werk van Van Gulik: “A unique contribution to the Chinese gibbon culture”.

Tijdens de conferentie sprak ik kort met een vertegenwoordiger van een Chinese uitgeverij en overhandigde haar een exemplaar van mijn boekje, waarin zoals u weet ook een Chinese vertaling is opgenomen die speciaal hiervoor door Sunny gemaakt is.

Pas achteraf hoorde ik de achtergrond van mijn gesprekje en de gevolgen ervan.

De desbetreffende uitgeverij heeft het plan opgevat om de vier belangrijkste wetenschappelijke werken van Van Gulik in het Chinees te vertalen, waaronder ook *The Gibbon in China*. Ze zijn momenteel op zoek naar geschikte vertalers. Nu blijkt de dame waarmee ik sprak mijn boekje aan haar baas gegeven te hebben. Die heeft de Chinese vertaling van Sunny gelezen en is daar blijkbaar zo enthousiast over dat

hij haar gevraagd heeft om de vertaling van *The Gibbon in China* voor haar rekening te nemen. Sunny vertrouwde me toe dat ze haar twijfels heeft over deze opdracht omdat vertalingen academisch gezien niet in al te hoog aanzien staan. Ik heb geantwoord dat ik van harte hoop dat ze de opdracht toch zal aanvaarden. Persoonlijk ben ik van mening dat zo'n vertaling een grote betekenis en misschien wel eeuwigheidswaarde kan hebben. Bovendien kan ik me niet voorstellen dat er iemand te vinden is die beter gekwalificeerd is om deze taak op zich te nemen.

Prachtig

De tweede sessie was getiteld *Robert van Gulik's Research* en focuste op twee onderwerpen waarin hij als een pionier beschouwd kan worden: de Chinese luit en erotische kleurenprenten.

De presentatie van professor Mei-Yen Lee over de Chinese luit was wat mij betreft onbetwist een van de hoogtepunten van de conferentie. Zij had er namelijk voor gekozen om een echte antieke *qin* uit de Ming-periode mee te brengen en die met de nodige uitleg aan het geboeide publiek te tonen. Maar ja, als zo'n prachtig instrument daar dan ligt, dan wil je het ook horen, nietwaar?

Gelukkig was ook daarin voorzien. De *qin* behoorde namelijk toe aan een vriendin van haar die (niet geheel toevallig, vermoed ik) ook in de zaal zat. Het publiek keek vol verwachting in haar richting en na enige zachte aandrang bleek ze bereid om een klassiek werk ten gehore te brengen.

Ik zal eerlijk zijn: ik heb al eerder wat *qin*-muziek gehoord en was, laat ik zeggen, niet erg onder de indruk. Maar wat deze mevrouw speelde was in één woord geweldig. Helaas

paste het niet in het kader van zo'n ernstige conferentie en het strakke schema van de voorzitter, maar ik had de neiging om haar een staande ovatie te geven en *bis, bis* te roepen. Tijdens de discussie na afloop stelde mijn steun en toeverlaat Annemieke een interessante vraag waarop ik desgevraagd het verkeerde antwoord zou hebben gegeven. Ze vroeg namelijk of de *qin* puur een solo-instrument was of dat er ook wel eens bij gezongen werd. Tot mijn verbazing bleek dat laatste inderdaad het geval te zijn. Weer wat geleerd!

Jammer

Op de andere twee voordrachten van de tweede sessie had ik me erg verheugd. Ik hoopte op een stevige discussie over de claims van emeritus professor James Cahill dat de prenten in Van Guliks *Erotic Colour Prints of the Ming Period* gedeeltelijk van zijn eigen hand zijn. Die hoop was al wat geluwd toen ik hoorde dat Cahill niet in persoon aanwezig zou zijn, maar het was toch wat jammer dat er nauwelijks op zijn theorieën werd ingegaan. Dagvoorzitter Idema maakte een opmerking dat hij het allemaal niet zo geloofde, maar verder ging het niet. Wellicht tijdens een volgende conferentie, wie weet?

Uitsmijter

Van de eerste twee lezingen van de derde sessie kan ik me niet veel meer herinneren. Een combinatie van jet-lag en een opbouw van concentratie en spanning voor mijn eigen optreden maakten dat mijn aandacht kennelijk niet on-

verdeeld bij het gebeuren op het spreekgestoelte lag. Ik hoop dat de sprekers, Wilbert Kragten (sprekend namens professor Accardo die helaas verhinderd was) en Christopher Dalton me dat niet kwalijk nemen.

En toen was het eindelijk mijn beurt. Na het aansluiten van mijn iPad en een kwinkslag over de ophanden zijnde troonswisseling in Nederland begon ik mijn presentatie over twee minder bekende werken van Robert van Gulik (zie de vorige nieuwsbrief). Afgezien van enkele momenten waarop ik iets te snel naar de volgende slide schakelde ging het best goed, geloof ik.

De uitsmijter was de vraag aan het publiek of ze konden ontdekken wat er mis was met de illustratie in mijn boekje. Tot mijn verbazing werd het goede antwoord onmiddellijk gegeven, en wel door Wilbert Kragten, lid van het organiserende comité. (Overigens waren er na de vorige nieuwsbrief ook direct enkele trouwe lezers die me het juiste antwoord mailden. Complimenten!)

Vervolg

Al met al was het een bijzonder geslaagde conferentie, en ook de omliggende activiteiten (waarover later meer) waren een groot succes. Het comité *Robert van Gulik NOW!* is dan ook van plan om in de toekomst meer evenementen te organiseren. Ik hou u op de hoogte!

高
羅
佩